INKLYUZIV TA’LIM VA IJTIMOIY PEDAGOGIKA: IMKONIYATLAR, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR

Xushvakov Shoxboz Farhod o‘g‘li
Moskva davlat psixolog-pedagogika universiteti
shahbozxushvakov2@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu tezisda inklyuziv ta’lim va ijtimoiy pedagogikaning o‘zaro aloqadorligi, alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bo‘lgan bolalarni ta’lim jarayoniga jalb etishning pedagogik va ijtimoiy jihatlari yoritilgan. Inklyuziv ta’limning asosiy tamoyillari, o‘quvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratish, ijtimoiy moslashuvni ta’minlash hamda ta’lim muassasalarida qulay muhitni shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Shuningdek, ijtimoiy pedagogning o‘quvchi, oila, pedagogik jamoa va jamiyat o‘rtasidagi hamkorlikni tashkil etishdagi o‘rni ko‘rib chiqilgan. Tadqiqot natijasida inklyuziv ta’lim samaradorligini oshirishda individual yondashuv, pedagoglarning kasbiy tayyorgarligi va oila bilan hamkorlik muhim ahamiyatga ega ekanligi asoslangan.

Kalit so‘zlar: inklyuziv ta’lim, ijtimoiy pedagogika, alohida ta’lim ehtiyojlari, teng imkoniyatlar, ijtimoiy moslashuv, pedagogik hamkorlik.

Аннотация

В тезисе рассматривается взаимосвязь инклюзивного образования и социальной педагогики, а также педагогические и социальные аспекты вовлечения детей с особыми образовательными потребностями в образовательный процесс. Анализируются основные принципы инклюзивного образования, создание равных возможностей для учащихся, обеспечение их социальной адаптации и формирование благоприятной образовательной среды. Особое внимание уделяется роли социального педагога в организации взаимодействия между учащимися, семьями, педагогическим коллективом и обществом. Обосновывается, что повышение эффективности инклюзивного образования связано с индивидуальным подходом, профессиональной подготовкой педагогов и сотрудничеством с семьёй.

Ключевые слова: инклюзивное образование, социальная педагогика, особые образовательные потребности, равные возможности, социальная адаптация, педагогическое сотрудничество.

Abstract

This thesis examines the relationship between inclusive education and social pedagogy, focusing on the pedagogical and social aspects of involving children with special educational needs in the educational process. It analyzes the fundamental principles of inclusive education, equal learning opportunities, social adaptation, and the development of a supportive educational environment. Particular attention is given to the role of social pedagogues in fostering cooperation among students, families, teaching staff, and society. The study emphasizes that improving the effectiveness of inclusive education requires an individualized approach, adequate professional training for teachers, and active family involvement.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Keywords: inclusive education, social pedagogy, special educational needs, equal opportunities, social adaptation, pedagogical cooperation.

Kirish

Bugungi kunda ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri har bir bolaning individual imkoniyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olgan holda sifatli ta’lim olish huquqini ta’minlashdan iborat. Shu nuqtayi nazardan, inklyuziv ta’lim zamonaviy pedagogikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Inklyuziv ta’lim barcha bolalarning, jumladan, nogironligi bo‘lgan va alohida ta’lim ehtiyojlariga ega o‘quvchilarning umumiy ta’lim muhitida teng ishtirok etishi uchun zarur sharoitlarni yaratishga qaratilgan.

Ijtimoiy pedagogika esa shaxsning ijtimoiylashuvi, jamiyatga moslashuvi, ijtimoiy muammolarni bartaraf etish va uning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish masalalarini o‘rganadi. Mazkur ikki yo‘nalish o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, inklyuziv ta’limni samarali tashkil etishda ijtimoiy pedagogik yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqotning maqsadi inklyuziv ta’lim va ijtimoiy pedagogikaning o‘zaro aloqasini ochib berish, mavjud muammolarni tahlil qilish hamda ta’lim jarayonini takomillashtirishga qaratilgan tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Metodlar

Tadqiqotda nazariy tahlil, ilmiy-pedagogik adabiyotlarni o‘rganish, taqqoslash, umumlashtirish va tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Inklyuziv ta’limning mazmuni va tamoyillari ijtimoiy pedagogikaning asosiy vazifalari bilan qiyosiy ravishda ko‘rib chiqildi.

Muhokama

Inklyuziv ta’limni amaliyotga joriy etish jarayonida ayrim muammolar kuzatilishi mumkin. Jumladan, pedagoglarning inklyuziv yondashuv bo‘yicha yetarli tayyorgarlikka ega emasligi, maxsus o‘quv resurslarining cheklanganligi, moslashtirilgan infratuzilmaning yetishmasligi va jamiyatda mavjud stereotiplar ta’lim jarayoniga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun pedagoglar malakasini muntazam oshirish, ta’lim muassasalarida zarur metodik va texnik sharoitlarni yaratish, ota-onalar bilan hamkorlikni kuchaytirish hamda o‘quvchilar orasida bag‘rikenglik madaniyatini rivojlantirish lozim.

Ijtimoiy pedagog inklyuziv muhitni shakllantirishda muvofiqlashtiruvchi vazifani bajarishi mumkin. Bunda u bolaning ehtiyojlarini aniqlash, zarur mutaxassislar bilan hamkorlik qilish, ijtimoiy moslashuvga ko‘maklashish va oila bilan pedagogik aloqalarni mustahkamlashga e’tibor qaratadi.

Shuni ta’kidlash kerakki, inklyuziv ta’lim faqat alohida ta’lim ehtiyojlariga ega bolalarni umumiy sinfga joylashtirish bilan cheklanmaydi. U ta’lim mazmuni, metodlari, baholash usullari va ijtimoiy munosabatlarni barcha o‘quvchilar ehtiyojlarini hisobga olgan holda tashkil etishni nazarda tutadi. Shu sababli inklyuziv ta’lim va ijtimoiy pedagogika hamkorligi ta’limda tenglik, ijtimoiy adolat va inson qadr-qimmatini ta’minlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Inklyuziv ta’lim va ijtimoiy pedagogika o‘zaro chambarchas bog‘liq bo‘lib, har bir bolaning ta’lim olish huquqini ro‘yobga chiqarish va uning jamiyatga muvaffaqiyatli moslashishida muhim ahamiyatga ega. Inklyuziv ta’lim samaradorligini oshirish uchun individual yondashuvni rivojlantirish, pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini kuchaytirish, oila va ta’lim muassasasi hamkorligini mustahkamlash zarur.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.

Ijtimoiy pedagogikaning tamoyillarini ta’lim jarayoniga izchil tatbiq etish orqali o‘quvchilarda o‘zaro hurmat, hamjihatlik va bag‘rikenglikni shakllantirish mumkin. Natijada barcha bolalar uchun teng imkoniyatlarga asoslangan, qulay va insonparvar ta’lim muhitini rivojlantirishga erishiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education. Paris: UNESCO, 2017.
2. UNESCO. Global Education Monitoring Report 2020: Inclusion and Education — All Means All. Paris: UNESCO, 2020.
3. United Nations. Convention on the Rights of Persons with Disabilities. New York: United Nations, 2006.
4. United Nations. Convention on the Rights of the Child. New York: United Nations, 1989.
5. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. O‘RQ-637-son, 2020-yil 23-sentabr.

© Ushbu material Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) litsenziyasi asosida tarqatiladi.